

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7MCdo/5/2015
Identifikačné číslo spisu:	2610205756
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:2610205756.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: U. M., bytom P., zastúpený JUDr. Ester Bujnovská, advokátka so sídlom Záhorácka č. 5478/15B, 901 01 Malacky, proti žalovanému: G. P., bytom P., zastúpený obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária Machová s.r.o., so sídlom Sasinkova č. 886/16, 909 01 Skalica, IČO: 36 864 544, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Svetlana Machová, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 3 C 76/2010, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 5. marca 2014 sp. zn. 11 Co 289/2012, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a .

Žalobca je povinný zaplatiť žalovanému náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Žalobou podanou na Okresnom súde Senica (ďalej aj „súd prvej inštancie“) dňa 15. júna 2010 sa žalobca domáhal určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi účastníkmi 28. júla 2008 ako aj určenia, že je vlastníkom nehnuteľností, ktoré boli predmetom prevodu na základe kúpnej zmluvy z 28. júla 2008.

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 18. apríla 2012 č. k. 3 C 76/2010-172 žalobu žalobcu zamietol a rozhodol o trovách konania. Uviedol, že žalobca neuniesol o svojich tvrdeniach dôkazné bremeno. Súd prvej inštancie preskúmal platnosť kúpnej zmluvy z úradnej moci a nezistil absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorá je predmetom sporu.

3. O odvolaní žalobcu Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 5. marca 2014 sp. zn. 11 Co 289/2012 rozhodol tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení konštatoval, že žalobca nemohol byť uvedený žalovaným do omylu, pokiaľ by si bol býval prečítal písomný právny úkon, ktorý parafoval svojím podpisom, pretože z tohto bolo jednoznačne poznateľné, čo bolo predmetom kúpy, t. j., aké veci žalobca ako predávajúci prevádzal do vlastníctva žalovaného, ako kupujúceho. K odvolacej námietke o tom, že kúpna zmluva nezodpovedala hodnote všetkých

prevádzaných nehnuteľností a bola zjavne neprimeraná k obvyklej cene nehnuteľnosti odvolací súd uviedol, že nízka kúpna cena, ktorá bola výsledkom zmluvného dojednania účastníkov zmluvy nemá za následok absolútnu neplatnosť v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, pretože by sa eventuálne priechla dobrým mravom a už toľko nie pre jej rozpor so zákonom.

4. Na základe podnetu žalobcu podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej aj „generálny prokurátor“) proti rozsudku súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p. a podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. a navrhol uvedené súdne rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Namietal, že súdy v kontexte dôkazov, tvrdení svedkov, žalovaného i samotného žalobcu vo veci meritórne rozhodli, i keď medzi týmito dôkazmi boli evidentné rozpory, ktoré boli súdy povinné odstrániť tak, aby ich rozhodnutia vychádzali zo spoľahlivo zisteného skutkového stavu. Uvádza, že vadou v zmysle ustanovenia § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p. je (bez pochybností) nesprávnosť zisteného skutkového stavu, nie z pohľadu vykonaného dokazovania, ale z pohľadu postupu súdu v dôkaznom procese. Generálny prokurátor poukazuje na to, že súd ignoroval a opomenul dodatočné podpisy v overovacej knihe, hoci išlo o veľmi závažný a rozhodujúci dôkaz, potvrdzujúci nekalý a podvodný úmysel žalovaného zabezpečiť verifikáciu utajenej kúpnej zmluvy. Sú sa uspokojil s odpoveďou žalovaného, že overovaciu knihu nemal. Sú prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku zistené dôkazy v konaní konštatoval, nevyhodnotil ich v spojitosti s miestom a časom uzavretia zmlúv, najmä v súvislosti s podpisom zmlúv na dvoch miestach. Ďalej uvádza, že okrem povrchného zhodnotenia dôkazov stroho konštatoval, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, navyše výpovede svedkov zo strany žalobcu nevzal do úvahy pre ich príbuzenský (švagriná a synovec) či kamarátsky vzťah, pričom vierohodnosť výpovedí žalovaného a svedkov na strane žalovaného, ktorá tiež môže byť narušená ich príbuzenským vzťahom, súd nespochybnil, hoci napr. na č. 1. 77 spisu je založená námietka žalobcu proti konajúcej sudkyňi, ktorá mala v konaní jednoznačne zvýhodňovať žalovaného a svojimi výrokmi dávala žalobcovi najavo, akým spôsobom povedie súdny proces a odradiť tak žalobcu od konania. Na záver poukázal na to, že určenie kúpnej ceny v danom prípade je veľmi neštandardné, a pri takto určenej nízkej cene a spôsobe jej určenia je dôvodné vec posúdiť ako rozpor s dobrými mravmi. Generálny prokurátor zastáva názor, že súdy nesprávne a nedostatočne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania a na zistený skutkový stav neaplikovali správnu právnu normu.

5. Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora uviedol, že ho v celom rozsahu považuje za absolútne nedôvodné s tým, že dôvody mimoriadneho dovolania, na ktoré generálny prokurátor poukazuje, boli dostatočne, jasne a zrozumiteľne odôvodnené a preukázané ako v prvoinštančnom tak i v odvolacom konaní. Žiada tak mimoriadne dovolanie odmietnuť.

6. Žalobca sa k podanému mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

7. Podmienky prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) posúdil podľa právneho stavu účinného ku dňu jeho podania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku [Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 a Čl. 3 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)].

8. Najvyšší súd ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) predovšetkým skúmal splnenie podmienok pre podanie mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „O.s.p.“), a to v prvom rade podmienku, či generálnym prokurátorom uplatnený dovolací dôvod, t. j. že došlo k vadám uvedeným v § 237 (nepreskúmateľnosť rozhodnutia), sa týka takého porušenia zákona, ktoré aktuálna judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) považuje za zjavné pochybenie pri aplikácii hmotného práva majúce povahu zásadnej vady, ktorú možno akceptovať ako dôvod pre zrušenie právoplatných rozhodnutí za účelom jej nápravy. Dospel pritom k záveru, že táto podmienka nie je splnená.

9. Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným

rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

10. Z judikatúry EŠLP vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. EŠLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

11. Zároveň EŠLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum (viď napríklad rozhodnutia EŠLP vo veci *Kutepov a Anikeyenko proti Rusku* z roku 2005 a vo veci *Tripon proti Rumunsku* z roku 2008). Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania EŠLP vo veci *Tripon proti Rumunsku*. V tomto rozhodnutí EŠLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. EŠLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. EŠLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

12. Aj aktuálne rozhodnutia EŠLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania. Zdôrazňujú, že judikatúra EŠLP akceptuje ako dôvod pre zrušenie právoplatných rozhodnutí, a teda pre výnimočný odklon od princípu právnej istoty, nastolenej právoplatným rozhodnutím, v prospech princípu spravodlivej ochrany práv, len tzv. zásadné vady, za ktoré považuje justičné omyly alebo závažné vady súdneho konania, zneužitie právomoci, zjavné pochybenia pri aplikácii hmotného práva alebo akékoľvek iné závažné dôvody vyplývajúce zo záujmov spravodlivosti.

13. Uvedené závery EŠLP zohľadnilo plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Na spoločnom rokovaní 18. marca 2015 pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a

oprávnených záujmov“.

14. Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten-ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

15. Vo vzťahu v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania najvyšší súd na spoločnom rokovaní občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia z 20. októbra 2015 prijal zjednocujúce stanovisko, ktoré reflektuje na závery vyjadrené v spomínanej judikatúre ESLP a ústavného súdu. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé priviesť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

16. Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „vigilantibus iura scripta sunt“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka konania vyvinúť vlastnú iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ preto zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

17. Prípustnosť dovolania (do 30. júna 2016) vymedzoval Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. bol najvyšší súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otváralo priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní.

18. V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalobca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalobca nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 5. marca 2014 sp. zn. 11 Co 289/2012. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii, a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na pasivitu samotného žalobcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalobcom.

19. So zreteľom na uvedené najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako

procesne neprípustné (§ 464 CSP v spojení s § 447 písm. c/ CSP).

20. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.